

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Friluftsliv från ett lärarlagsperspektiv

Johannes Serholt

Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	LAU 395
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	Ht 2011
Handledare:	Owe Stråhlman
Rapport nr:	HT11-2940-06

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Friluftsliv från ett lärarlagsperspektiv

Författare: Johannes Serholt

Termin och år: Ht 2011

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Owe Stråhlman

Examinator: Magnus Lindwall

Rapportnummer: HT11-2940-06

Nyckelord: Friluftsliv, friluftsdagar, ämnesövergripande undervisning.

Sammanfattning:

Denna studie har genomförts för att belysa hur lärarlag på högstadiet ser på friluftsliv i undervisning. Syftet har varit att beskriva lärares uppfattning om friluftsliv i undervisnings innehåll, på friluftsdagar samt beskriva möjligheten att använda friluftsliv som en metod till ämnesövergripande undervisning. 15 lärare i ett lärarlag av 17 har besvarat en enkät med öppna frågor som var indelad i tre delar; del 1 lärarnas bakgrund och erfarenhet av friluftsliv, del 2 friluftsliv i skolan, del 3 ämnesövergripande undervisning kopplat till friluftsliv som metod. Tre lärare svarade även på intervjuer för att fördjupa svaren i enkäten.

Resultatet av studien visade att lärare ser friluftsliv som vistelse i naturen med någon form av frilufts relaterade aktiviteter. Arbetet med friluftsliv sker främst på friluftsdagar, vilket lärarna ser som ett viktigt avbrott från den ordinarie undervisningen. Friluftsliv som metod för ämnesövergripande undervisning tror alla lärare är en naturlig och bra metod för undervisningen på friluftsdagar. Däremot poängterade många lärare vikten av att få tid till planering och organisering i arbetet med friluftsliv i skolverksamheten.

Dessa slutsatser bör betraktas som ett bidrag eller komplement till redan befintlig forskning på området, och det krävs betydligt fler studier och mer omfattande forskning för att bekräfta mina slutsatser om de ska betraktas som tillräckligt tillförlitliga i pedagogiska sammanhang. Min förhoppning är att detta kan belysa och uppmuntra till en medvetenhet för lärarlag i arbetet med friluftsliv i undervisningen.

Förord

Mitt intresse för friluftsliv tog sin början då jag under min lärarutbildning läste andra inriktningen, idrott och hälsa. Under kursen fick jag lära mig grundläggande friluftsanpassade aktiviteter i närmiljön. Det var under en fjälltur som ögonen verkligen öppnades för hur man kan använda friluftsliv in i lärandet. Jag upptäckte hur mycket man hade missat under sina skolår som man inte önskar att någon elev ska missa. Livet i naturen skapade för mig en närhet till livet.

Utifrån min utbildning till blivande lärare i Idrott- och hälsa har jag genom praktiska och teoretiska inslag behandlat friluftsliv i undervisningen. Genom utbildningen lades nya perspektiv kring denna form av undervisning som ett hälsoarbete samt som en väg till ämnesövergripande undervisning. Genom egna litteraturstudier utifrån Idrott- och Hälsa kurserna har friluftsliv som metod blivit något som jag tror kan vara en väg till en bättre skola för både elever och lärare. Därför ämnar jag undersöka hur ett lärarlag ställer sig till frågor kring att använda sig mer aktivt av friluftsliv i undervisningen, men främst registrera hur det faktiskt är idag för att i ett utvecklingsarbete kunna arbeta vidare med frågorna i framtiden.

Tack till

Denna uppsats hade aldrig kunnat genomföras utan de lärare som deltog i undersökningen med en öppenhet och engagemang i frågorna. Jag är även tacksam till rektorn på skolan som har hjälpt mig och stöttat mig genom arbetet. Jag vill även tacka min handledare Owe Stråhlman som gett mig ett fantastiskt stöd från början till slut med uppsatsen.

Jag vill även tacka min syster som granskat uppsatsens innehåll; och min fru som stått ut med mitt skrivande från tidig morgon till natten.

Innehållsförteckning

Inledning	5
Syfte och frågeställningar	6
Disposition.....	6
Tidigare forskning och teoretisk anknytning	7
Friluftslivets framväxt.....	7
Begrepp	8
Friluftsliv.....	8
Friluftsliv som pedagogik.....	10
Friluftsliv och Lgr 11.....	12
Avhandlingar om friluftsliv och pedagogik	14
Ämnesövergripande undervisning.....	16
Ämnesövergripande och friluftsliv.....	17
Metod	18
Genomförande och Etiska aspekter	19
Urvalsprocess	20
Avgränsning och motivering.....	21
Validitet och reliabilitet.....	21
Resultatredovisning	22
Del 1. Lärarnas bakgrund och definition av friluftsliv	22
Del 2. Friluftsliv i skolverksamheten.....	24
Del 3. Ämnesövergripande undervisning.....	30
Diskussion	34
Metodkritik	34
Problemredovisning	35
Del 1. Lärarnas bakgrund och definition av friluftsliv	35
Del 2. Friluftsliv i skolverksamheten.....	36
Del 3. Ämnesövergripande undervisning.....	38
Förslag på vidare forskning.....	39
Relevans för läraryrket.....	40
Slutsatser.....	40
Referenslista	42
Bilaga 1.....	44
Bilaga 2.....	48

Inledning

”Du ska inte gå ut i naturen, du ska gå in i den”(Bergström 1979:7)

I Sverige finns det goda förutsättningar och möjligheter till att utöva friluftsliv och naturen är en plattform för att bedriva varierade friluftaktiviteter. Aktiviteter varierar på grund av naturens mångfald som exempel skog, ångar, sjöar, fjäll, hav, berg. Allemansrätten är en unik rättighet i Sverige och också ett gemensamt ansvar att bevara för befolkningen. Allemansrätten är grunden för att fritt idka friluftsliv i den svenska naturen. Friluftsliv har utvecklats till en del av den svenska kulturen, det är ett generations arv att föra vidare till nästa generation.(www.ne.se sökord: allemansrätten, 21-12-11)

Friluftsliv i skolan har utvecklats från några årtionden in på 1900-talet. Friluftaktiviteter har sedan dess haft en betydelsefull roll för skolans verksamhet och har än idag.(Sandell & Sörlin 2000:102) Styrdokumentet (Lgr 11) talar om att friluftsliv skall vara ett inslag i skolans undervisning. Det berör främst ämnet Idrott och Hälsa men som arbetsmetod kan friluftsliv vara ett redskap i flera undervisningssituationer och i flera ämnen. I styrdokumentet står det också att ”lärare ska samverka med andra lärare för att nå utbildningsmålen.”(Lgr 11) Arbetet med friluftsliv på skolor sker i regel på friluftsdagar, där lärare har möjlighet att samarbeta för att nå utbildningsmålen. Friluftsdagar är schemaavbrytande dagar där skolor bryter av den ordinarie undervisningen och kan då bland annat ge sig ut i naturen. Alla ämneslärare får i bästa fall bidra med innehåll på dessa friluftsdagar. Det är främst läraren i Idrott- och Hälsa som får bära det tunga lasset att arrangera friluftsdagar.(Tordsson 1994:239)

Friluftsliv är en del av det svenska samhället och en angelägenhet för svenska skolan att bevara till nästkommande generation. Utifrån tidigare forskning kommer friluftslivets pedagogik och didaktik belysas i denna studie. Det angår alla skolans lärare och inte bara läraren i idrott och hälsa.(Tordsson 1994:239)

I uppsatsen kommer jag att använda följande definition av friluftsliv som är hämtad från Emmelin (2010). ”Friluftsliv handlar om vistelse utomhus i natur eller kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelse utan krav på tävling.”(Emmelin 2010:17)

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att:

- beskriva lärares uppfattningar om friluftsliv och undervisnings innehåll på friluftsdagar samt beskriva möjligheten att använda friluftsliv som en metod till ämnesövergripande undervisning.

Frågeställningar:

1. Hur definierar lärare begreppet friluftsliv?
2. Vilken betydelse lägger lärare på friluftsliv i undervisningen?
3. Hur arbetar lärare med friluftsliv i sin undervisning?
4. Vilken betydelse har friluftsdagar för undervisningen i friluftsliv?
5. Hur ser lärare på friluftsdagar?
6. Hur ställer sig lärare till att ha ämnesövergripande undervisning?
7. Kan friluftsliv vara en metod för att nå ämnesövergripande undervisning?

Disposition

Uppsatsen är utformad med en inledning. Därefter följer en genomgång av uppsatsens syfte som konkretiseras i sju frågor. Kapitel två tar upp teoretiska utgångspunkter och tidigare forskning, samt begreppsgenomgång. I kapitel två finns även en historisk bakgrund om friluftsliv, pedagogiska knytningar till friluftsliv, delar av styrdokument som kopplas till ämnet samt en koppling till ämnesövergripande undervisning. Avslutningsvis i kapitel två presenteras studier inom friluftsliv och pedagogik som har relevans för den här studien. Kapitel tre innehåller en redogörelse för de metoder som ligger till grund för min studie samt en beskrivning av tillvägagångssättet i undersökningen. I kapitel fyra genomförs en presentation av resultatet i undersökningen. I det femte kapitlet diskuteras resultat i relation till tidigare forskning och den teoretiska bakgrunden. Avslutningsvis redovisas slutsatser utifrån det som framkommit i undersökningen. Detta följt av referenslista och en bilaga.

Tidigare forskning och teoretisk anknytning

Friluftslivets framväxt

För att studera friluftslivets framväxt får man gå långt tillbaka i tiden. Friluftslivets rötter har sitt ursprung i jägar- och samlarsamhället för cirka 10 000 år sedan. Människan levde då i och av naturen. Det är många aktiviteter som levt vidare genom generationer och påverkat dagens friluftsliv.(Mytting & Bischoff 2008:16, Brugge, Glantz & Sandell 2007:8, Sandell & Sörlin 2000:10-11)

Friluftslivet kom att utvecklas i Norden genom turister från Tyskland, Frankrike och främst England. De hade fritid att resa, upptäcka och uppleva naturen. Engelsmännen var pionjärer i mycket av det som kom att bli nordiskt friluftsliv. Det fanns ett uttryck i Norge på mitten av 1800-talet; ”Anten so er han spikjande galen, eller so er han engelskman.” Det beskriver hur norrmännen såg på den fria vistelsen i naturen.(Mytting & Bischoff 2008:16, 20-21).

I *Friluftslivets pedagogik*, skriver Brugge, Glantz och Sandell (2007) om människan och dess utveckling från jägar- och samlarsamhälle till en del av ett urbaniserat samhälle efter 1900-talet. Brugge, Glantz och Sandell skriver att det ”för bara några generationer sedan var det normala att bo på landet och arbeta direkt med vad naturen kunde ge genom jordbruk, skog, vilt och fisk. Idag är det normala att man bor i en stad och inte har någon närmare kontakt med naturen än genom maten i livsmedelshallen och programmen på TV.” (Brugge, Glantz & Sandell 2007:8) Mytting och Bischoff (2008) beskriver hur friluftslivet gått från överlevnad till upplevelse. Från början sågs naturen som något man nyttjade som en nödvändig del för livet. Man brukade jorden, fiskade och jagade utifrån ett nyttoperspektiv. Men med det moderna samhällets framväxt har man tappat nyttjandet och uppehåller sig i upplevelsen. Det är samma jord, det är bara en ny tid.(Mytting och Bischoff 2008:19-20)

I och med industrialismen rör sig samhället från närheten till naturen, till närheten till vår värld.(Brugge, Glantz & Sandell 2007:7-8) Friluftslivet kan både ses som en konsekvens av och en reaktion mot industrisamhället.(Sandell & Sörlin 2000: 110) Genom denna förändring av vårt samhälle ökade materiell standard och arbetstiden minskade samtidigt som semesterlagstiftningen (1938) instiftades. Det medförde att turism, rekreation och friluftsliv etablerades som ekonomiska, regionala och yrkesmässiga intresseområden.(Brugge, Glantz & Sandell 2007:10)

Friluftslivet växte fram som en reaktion mot det förändrade samhället från 1850-talet. Turistföreningen, Friluftsförbundet och Scoutrörelsen m.fl. är följder av ett ökat

naturintresse bland stadsmänniskor. Friluftsliv sågs inte bara som en del av uppfostran för barn och ungdomar. Brugge, Glantz och Sandell (2007) skriver att det handlar om att även styrka nationen som helhet men också förbättra hälsa, kondition och välbefinnande hos den enskilde. Friluftsliv sågs som en viktig motvikt till ett osunt stadsliv som hotade både kropp och själ.(Brugge, Glantz & Sandell 2007:10)

Begrepp

Friluftsliv

Ur en nordisk synvinkel har friluftsliv många olika värden. Min avsikt är att visa den syn av friluftsliv som presenteras i tre litterära verk från tre länder i Norden, Sverige, Norge och Danmark.(Brugge, Glantz & Sandell 2007). Mytting & Bischoff 2008. Betsen, Andkjær & Ejbye- Ernst 2009.) Alla tre verk är grundläggande läromedel i friluftsliv, författarna till böckerna har många års erfarenheter av friluftsliv från organisationer till alla skolans nivåer från förskola till högskola.

I den norska boken *Friluftsliv*, skriven av Mytting och Bischoff (2008) diskuteras skiljelinjen mellan idrottsaktivitet och friluftsliv. De frågar sig vad är det som gör att vi skiljer mellan skidåkning som friluftsliv och skidåkning som idrott? Var går gränsen mellan det ena och det andra? De menar att man inte talar i termer som ”nu ska vi på friluftsliv”, utan man pratar om aktiviteter t.ex. ”nu ska vi åka skidor”, vilket försvårar definitionen av vad friluftsliv är. Vidare frågar de sig, vad är det man lär sig i friluftsliv som man inte lär sig i idrottsaktiviteter? De lyfter fram den norska läroplanen för idrott och hälsa där man talar om idrott och friluftsliv som två olika saker.(Mytting & Bischoff 2008:8) Utifrån läroplanens syn på idrott och friluftsliv framhåller Mytting och Bischoff (2008) att skillnaden ligger främst i att man har olika syften för idrott och friluftsliv. Inom idrott är syftet taktik, prestation, teknik och regler medan friluftsliv framhåller helt andra villkor.(Mytting & Bischoff 2008:8)

I den norska läroplanen är det centrala naturupplevelse, säkerhet och samarbete. Vidare finns det tre perspektiv man arbetar extra med, det är grundläggande färdigheter, naturkunskap och vägledning. Konkret handlar friluftsliv om att elever tillägnar sig praktiska färdigheter i utemiljö året om. (Mytting & Bischoff 2008:7-9)

Bensten, Andkjær & Ejbye-Ernst (2009) har skrivit boken *Friluftsliv; natur, samfund och pedagogik*. Betsen, Andkjær & Ejbye- Ernst (2009) menar att det är viktigt att se friluftsliv som en produkt av det moderna samhället och därmed sätta det i sitt nutida sammanhang med ledord som fritid, frihet och frivillighet. Betsen, Andkjær & Ejbye- Ernst (2009) skriver att

friluftsliv ska kopplas till det moderna samhället efter industrialiseringen och urbaniseringen. Därför är det inte relevant att prata om friluftsliv i Danmark före 1700- talet. På grund av att friluftsliv inte handlar om att bruka jord, fiska och jaga.(Andkjær, Benstsen & Ejbye-Ernst 2009:24-26)

Då Brugge, Glantz & Sandell (2007) diskuterar friluftsliv och hur man ska se på begreppet, lyfter de fram hur brett och mångtydigt det är, allt från en enkel tur i skogen till att åka motorbåt. Utifrån detta vida perspektiv talar Brugge, Glantz & Sandell (2007) om friluftsmotiv utifrån två huvudmotiv. Det är dels perspektivet att friluftsliv är en metod för olika syften och dels som ett mål i sig. För skola och andra organisationer ses friluftsliv främst som en metod till något; god hälsa, personlig och social mognad, team-bildning m.m. De skriver att det är viktigt att påminnas om det perspektiv som ser friluftsliv som målet i sig, för det ger en livskvalitet. (Brugge, Glantz & Sandell 2007:15-17)

För att få en bättre förståelse för friluftslivets vidd och bredd har Brugge, Glantz och Sandell (2007)gjort en indelning mellan tre friluftsstilar. Friluftsstilarna ska inte ses som bättre eller sämre, utan det centrala är att det är olika typer som för med sig för och nackdelar.(Brugge, Glantz & Sandell 2007:17-18).

Dominans- stilen innebär att det är aktiviteten som står i fokus. Landskapet ses som en fabrik för produktion av olika nyttigheter. Friluftsliv blir en upplevelseindustri och ett äventyrland. Aktiviteter som går in under denna stil är äventyrsbad, klättrväggar, dry-ski åkning etc. I en förlängning har datorspel blivit en slags upplevelse av de friluftaktiviteterna. Inom denna ram är frågan om alla vill kalla detta för friluftsliv. Styrkan som finns ur en pedagogisk synvinkel är att aktiviteterna väldigt lätt blir attraktiv och spännande.(Brugge, Glantz & Sandell 2007:18-19)

Aktiva anpassnings- stilen innebär att det är landskapet (det lokala, regionen, territoriet) som är utgångspunkten för friluftslivet. Anpassning sker efter landskapets karaktär och årstid etc. På ett aktivt sätt tar man del av, förändrar och nyttjar naturen. Idag finns det ett stort intresse av denna inriktning i form av t.ex. eko-turism och naturturism. I naturen möter man landskapet i jakt, fiske och hantverk etc. För pedagogiken har denna stil många fördelar. Det skapas en påtaglig naturrelation, där mat, vatten, värme och skydd används i direkt kontakt med landskapet.(Brugge, Glantz & Sandell 2007:19-20)

Passiva anpassnings- stilen innebär att det är landskapet i det lokala landskapet som är i fokus. Men det centrala är att försöka anpassa sig och helst inte påverka naturen. Man passivt betraktar och njuter av olika delar av naturen i det landskap man besöker. Något som blivit

viktigt för den passiva stilen är nationalparker som söker upprätthålla naturens ursprung. I pedagogiska synvinkel krävs det inte mycket att använda sig av den passiva stilen. Stor vikt läggs vid pedagogen som ska kunna skapa ett intresse i enkelheten i naturen.(Brugge, Glantz & Sandell 2007:20-21)

Brugge, Glantz och Sandell (2007) delar upp friluftsliv i två motiv. Det ena ser friluftsliv som en metod för att nå något annat t.ex. hälsa och hållbarutveckling. Det andra ser friluftsliv som målet i sig självt. Återkommande i de litterära verk som handlar om friluftsliv och pedagogik framgår det att skolan främst använder det första motivet.(Brugge, Glantz & Sandell 2007) Genom friluftslivets historia har det funnits en glidning mellan att vistas ute som återhämtande för de trötta och utslitna å ena sidan, och friluftslivets som moraliskt danande projekt för ungdomen å andra sidan.(Emmelin 2010:18-19) Ofta kombineras både friluftsliv som mål och metod, men inom skolan handlar det främst om att se till det danande projektet. I uppsatsen kommer därför den främsta vikten på begreppet friluftsliv ses i ljuset av vad friluftsliv varit historiskt inom skolan.

Friluftsliv som pedagogik

Sandell (2003) talar om friluftsliv som en trebent pall, där varje ben är relevant för friluftsliv. För att inte fastna i ändlösa definitionsdiskussioner om vad friluftsliv egentligen handlar om har Sandell gett tre dimensioner: friluftsliv- som samhällsfenomen och studieobjektiv, som politikområde och idédebatt, och som personligt och pedagogiskt förhållningssätt. I den här undersökningen kommer främst fokus ligga vid den tredje dimensionen.(Sandell 2003:10-11)

Tordsson (1994) skriver att vi i vår förändrade värld inte upprätthåller traditioner av friluftsliv i hemmen. Ansvar läggs på samhället att föra vidare traditionerna inom institutioner såsom skolan. Det är en följd av samhällsutveckling, urbanisering, generationsmässig isolering, ändrade familjemönster, fritidens kommersialisering. Friluftsliv har fått en självklar plats inom skolverksamheten. Utifrån samhällsförändringar kräver friluftslivet en mer organiserad form för att kunna föra vidare traditioner. Detta talar för att det behövs en pedagogik för friluftslivet, frågan är vad för pedagogik och vilka ambitioner som läggs i friluftslivet.(Tordsson 1994, sid 27)

Inom skolan var friluftsliv från början en del av annan kroppslig aktivitet i ämnet ”Gymnastik med lek och idrott”, från 1920 fram till 1980 (Lgr 80) då ämnet bytte namn till Idrott, för att sedan bli Idrott och Hälsa i läroplanen 1994 (Lpo94). Det var först mot 1950-talet som

friluftsliv blev ett eget område vid sidan av idrotten. År 1942 infördes de obligatoriska friluftsdagarna i folkskolan. Vid den tidpunkten räknades friluftsverksamhet som alla aktiviteter som genomfördes utomhus. Friluftsdagarna utnyttjades då till att genomföra tävlingar i t.ex. friidrott och bollspel. Från 1950 kom en tydlig förändring. Idrottsrörelsen hade vuxit och aktiviteterna flyttades inomhus. Idrottsintresset växte i landet och skolundervisningen följde därefter. Det medförde att friluftslivet kom att bli en egen del i kursplanen. Nu var inte friluftsliv bara idrotter ute i det fria, utan det lyftes fram aktiviteter som lägerliv och terrängvandringar. Samtidigt kom även begrepp som naturvård och naturupplevelse att kopplas till friluftsliv. (Sandell & Sörlin 2000:104-105)

Rousseau ses som grundaren till friluftsliv i pedagogiken. Han trodde på en uppväxt med kroppsövningar, lek, friluftsliv och praktiska göromål som en dominans över stillasittande teoretiska studier. Han såg stillastående som ohälsosamt och onaturligt. Utifrån detta synsätt sågs industrialiseringen som en nedbrytande del av individens moral och hälsa. Romantikens tankar om naturen har påverkat sin samtid och framtid, tron att naturen skulle ha positiva effekter på människors hälsa är något som påverkat vårt samhälle. (Sandell & Sörlin 2000:106-107)

I 1919 års kursplan lyfter man fram värdet av att vara utomhus. Då friluftsdagarna infördes betonades friluftslivets positiva effekt på hälsan i att det var "härdande och stärkande". Friluftslivet motiveras inte bara från Rousseaus tankar, tidigt fick man inslag av Darwins teorier om utveckling. Vistelsen i naturen skulle utveckla människans fysiska och psykiska förmåga. En liknelse man gjorde var mellan husdjur och vilda djur, där man menade att vilda djur hade bättre hälsa för att de var mer i naturen. Efter 1950 präglades utvecklingen av synen på friluftsliv och hälsa utifrån biologiska och fysiologiska perspektiv. På ena sidan stod kroppen som en viktig fostran i naturen, den andra sidan lyfte fram den sociala utvecklingen och personlighetsutvecklingen. Friluftsliv sågs som något som stärkte människan fysiskt, psykiskt och socialt. (Sandell & Sörlin 2000:107-109)

Vad de flesta forskare som kopplar friluftsliv till pedagogik framhäver är att de ser det som en metod för att uppnå andra behov inom skolverksamheten. Tordsson (1994) skriver att, "så fort vi har överordnande mål med friluftslivet, så blir ju friluftslivet som sådant en pedagogik för att nå de målen." (Tordsson 1994:27-28) Tanken med friluftsliv som pedagogik handlar just om att möta med behov, att uppnå andra mål. I en förlängning av det blir innehållet i friluftsliv påverkat av de uppfattningar av natur, samhälle och människa som hör samman med målen. (Tordsson 1994:28) Inom Norden har friluftsliv en viktig pedagogisk roll inom vissa organisationer och på många håll i skolor. Den viktigaste rollen som friluftsliv har idag

är att mobilisera för bättre folkhälsa, högre miljömedvetenhet och får barn och ungdom bort från stillasittande inneliv framför data- och tv-skärmar.(Emmelin 2010: 181)

Friluftsliv inom pedagogiken får en annan karaktär än det spontana, oorganiserade och fria friluftslivet.(Bensten , Andkjær & Ejbye- Ernst 2009:78) Tordsson (1994) skriver att det finns risker med att pedagogisera friluftslivet. Lekfullhet, spontaniteten, den opretentiösa enkelheten kan i värsta fall komma att ersättas av något stelt och programmerat, där de ursprungliga kvaliteterna bleknar och dör. Det friluftslivet ska ge eleverna är inte det stela utan det levande friluftslivet.(Tordsson 1994:29) Därför är det viktigt att gå tillbaka till en tydlig definition på friluftsliv som utgångspunkt för hur man i skolan ska arbeta med friluftsliv.

Friluftsliv och Lgr 11

Friluftsliv kan vara ett medel till att ”främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Var och en som verkar inom skolan ska också främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö.(Lgr 11) Den här grundläggande värderingen riktar sig inte bara till lärare och elever utan till alla som verkar inom skolan. ”Skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärande. Skolan ska sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Genom ett miljöperspektiv får de möjligheter både att ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande globala frågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.”(Lgr 11:7-9.) Övergripande mål och riktlinjer föreskriver att eleverna visar respekt för och omsorg om såväl närmiljö som miljön i ett vidare perspektiv.(Lgr 11:12-19) ”Utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv- värden, traditioner, språk, kunskaper- från generation till nästa.”(Lgr 11) De exempel i de allmänna målen är rättigheter som eleverna har, vilket innebär att det är skyldigheter för skolan att förverkliga i skolverksamheten.

Inom Idrott och Hälsas kursplan finns de tydligaste argumenten för att använda friluftsliv i skolan. ”Positiva upplevelser av rörelse och friluftsliv under uppväxtåren har stor betydelse för om vi blir fysiskt aktiva senare i livet. Undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska syfta till att eleverna utvecklar allsidig rörelseförmåga och intresse för fysisk aktivitet och vistas i naturen. Genom undervisningen ska eleverna få möta många olika slags aktiviteter och

utveckla förmågan att vistas i utemiljöer och naturen under olika årstider och få förståelse för värdet av ett aktivt friluftsliv.”(Lgr 11:52-54) I de mer konkreta målen står det under friluftsliv och utevistelse att eleverna ska lära sig orientera, få leka i natur och utemiljö, allemansrättens grunder, säkerhet vid aktiviteter i natur och utevistelser samt kulturella traditioner i samband med friluftsliv och utevistelser.

I de mer allmänna målen och riktlinjerna i styrdokumentet kan friluftsliv vara en arbetsmetod för att uppnå delar av de mål som är uppsatta. Det kan handla om demokratiska grunder, respekt för andra medmänniskor, antimobbningsarbete, visa respekt för miljön mm. Det är i den mer allmänna formen som är intressant för den här undersökningen, men däri kan målen inom idrott och hälsa vara svåra att uppnå utan friluftsdagar, vilket gör att det ofta blir en angelägenhet för hela skolan.

Tordsson (1994) tar upp hur arbetet med friluftsliv på skolorna generellt går till. Utifrån samtal med lärare återger han de intryck han fått då han diskuterat friluftsliv med lärare. Friluftsliv är en del av läroplanen, både i den generella målsättningen som i den detaljerade planen för friluftsliv i ämnet Idrott och Hälsa. Oftast sker arbetet på skolor med friluftsliv på friluftsdagar, fältstudier eller lägerskola. Lärare upplever ofta praktiska svårigheter att genomföra en mer målinriktad friluftsverksamhet. Ofta upplevs friluftsliv som endast en del av ämnet Idrott och Hälsa vilket gör att ansvaret lastas på läraren i ämnet. I en skola där de strikt delar upp ansvaret för olika ämnena mellan skilda lärare får Idrott och Hälsoläraren uppgiften att fylla målen för friluftsliv. Tordsson (1994) framhäver att det då är uppenbart att läraren väljer lättare aktivitetsinriktade övningar, idrotter, än meningsfullt friluftsliv. Utöver idrottslektionerna förekommer friluftsdagar. Hela skolan ska genomföra aktiviteten men Idrott och Hälsoläraren får organisera ett jättearrangemang, där mer eller mindre motiverade kollegor uppfattar verksamheten mest som ett avbrott av diskutabelt värde i den ”riktiga” skolverksamheten.(Tordsson 1994: 239) Samtidigt har Tordsson noterat ett ökat intresse från alltfler lärare inom NO och SO blocken att använda friluftsliv i undervisningen. Tordssons (1994) slutintryck ”blir att det finns ett stort behov av och intresse för friluftsliv i skolan, men att det finns strukturella och resursmässiga problem med att genomföra verksamheten. Det behövs pedagogiskt utvecklingsarbete på detta fält och förebilder för hur verksamheten kan läggas upp.”(Tordsson 1994:239)

Avhandlingar om friluftsliv och pedagogik

Den forskning som bedrivits kring friluftsliv kopplat till pedagogik har handlat om elevers och lärare i Idrott och Hälsas syn på friluftsliv. I undersökningen kommer tre avhandlingar som behandlat forskning kring friluftsliv belysas. Det urval som gjorts har varit att endast se till de avhandlingar som är kopplade på något sätt till den pedagogiska verksamheten.

I examensarbetet *Friluftsliv ur ett elevperspektiv*, skriven av Joakim Lindberg (2008) undersöks gymnasieelevers syn på friluftsliv. Genom enkäter och intervjuer har Lindberg (2008) definierat hur elever ser på friluftsliv. Resultatet visar på att naturen är central för friluftslivet. Aktiviteten ute i naturen påverkar i hur hög grad man bedriver friluftsliv, ett tävlingsmoment kan ingå men det är inte i fokus. Vidare gjordes en jämförelse i studien mellan Pojkar och flickor där resultatet visar främst på likheter, med vissa nyansskillnader i några frågor. Avslutningsvis i studien lyfts vikten av att ha ett elevperspektiv då man arbetar i skolan och i synnerhet med friluftsliv. Lindberg (2008) skriver att av egen erfarenhet utgår lärare i undervisning kring friluftsliv främst från sin egen syn på begreppet och utifrån egna erfarenheter av friluftsliv. Då Lindberg (2008) i sin studie ställt elevernas perspektiv mot styrdokumentet visar de sig stämma bra överens. Det menar han talar för att lärare utgår från elevens egna förutsättningar med styrdokumentet som ram, vilket visar på lärarprofession.

I studien *Attityder till friluftsliv*, har Jonatan Citron (2009) undersökt blivande lärare i ämnet Idrott och Hälsa syn på attityder till friluftsliv. Utifrån det har Citron (2009) försökt skapa en förståelse kring varför friluftslivet ser ut som det gör i skolan. Ansatsen till studien var att få reda på vad man har för ambitioner, vad man ser som problematiskt samt vad man tror man kan göra för att friluftslivet ska bli bättre i skolan. Han har intervjuat fem nyblivna lärare med intervjumetoden critical incident som lämpar sig bra till attitydfrågor. Citrons (2009) studie visar på att nyblivna lärares inställning till friluftsliv är överhängande positiv. De framhåller positiva aspekter som uppnås genom friluftsliv samtidigt som de anser det är ett viktigt inslag i undervisningen i Idrott och Hälsa. Undersökningen visar på att det finns en drivkraft bland nyblivna lärare att syssla med friluftsliv, men att det finns hinder ute på skolorna som gör det svårt att utveckla friluftslivet. Det kan handla om svårigheter med schemaläggning och traditioner på skolan som inte vill eller kan rubbas. Något de nyblivna lärarna tryckte på för att få ett bättre arbete med friluftsliv var att skapa möjlighet till bättre flexibilitet med friluftsdagar, om det är dåligt väder flyttar man friluftsdagen till en dag med bra väder. Citron (2009) skriver i sin studie att han i intervjuerna berörde i låg grad skolorganisationen, planeringsarbete i arbetslag, ämnesövergripande undervisning ur friluftsperspektiv, något som han ser som relevant och viktigt för arbetet med friluftsliv på skolorna. Något som fyra av fem intervjuade i studien tar upp kring friluftsliv är friluftsdagar, vilket innebär schemaavbrytande dagar där skolan ägnar sig åt friluftsliv i olika former. Frågan är i hur hög

grad blivande lärare kan belysa det aktuella arbetet som sker med friluftsliv på skolor i Sverige. Underlaget i studien är något tunt för att kunna dra allomfattande slutsatser kring lärares attityder till friluftsliv. Urvalet bland lärarna är från två olika universitet och studien visar främst på hur attityder kring friluftsliv skapas bland lärare på dem universiteten. Lärarna är viktiga för organisationen, men som Citron (2009) berörde är det fler delar inom friluftslivet som berörs än bara Idrott- och Hälsoläraren.

Den tredje studien *Friluftsliv*, skriven av Therese Antonsson – Berg (2005), undersöks hur två skolor arbetat med friluftsliv där hon inhämtat resultat från lärare i ämnet Idrott- och Hälsa på skolorna samt de elever som går i fjärde klass. Hon har sett på hur lärarna i Idrott- och Hälsa och eleverna ställer sig till frilufts undervisning på skolan. Undersökningen visar precis som Lindbergs (2008) undersökning att det inte är några större skillnader mellan pojkar och flickors syn på friluftsliv. Det som kunde urskiljas var att pojkarna ställer sig något mer positiva till friluftsliv. Idrott- och Hälsolärares syn på friluftsliv var positiv och de ville använda sig av naturen in i undervisningen. En av lärarna såg friluftsliv som något utöver undervisningen i ämnet medan den andra tyckte att det skulle vara en del av lektionstiden för ämnet. Det framgick också att friluftsdagar som genomförs är avgörande för friluftslivet på skolan. Antonsson – Berg (2005) är genomgående tydlig i sin studie kring källkritik och bearbetning av materialet. Hon påstår att reliabiliteten är hög på grund av att samma resultat skulle uppnås genom upprepande mätningar.

Alla tre studierna visar på en positiv bild av friluftsliv ute på skolorna i Sverige. Både yngre och äldre elever har goda erfarenheter av kontakten med friluftsliv. Inställning är överlag positiv och det finns en vilja att arbeta med friluftsliv mer aktivt på skolorna. Det framgår att det förekommer hinder av olika slag på skolorna, en del är av tradition andra mer organisatoriska svårigheter. Det som framkommit i den tidigare forskningen är att arbetet med friluftsliv på skolorna oftast sker på friluftsdagar, vilka är schemabrytande vilket gör att de flesta pedagoger på skolan engageras in i planeringen och utförandet av friluftsdagarna. För att få ett väl fungerande arbete med friluftsdagar är det viktigt att ha ett lärarlag som är villigt att arbeta med friluftsliv i undervisningen. Styrdokumentet som tidigare lyfts fram är tydliga med att eleverna har en rättighet att få med sig vissa kunskaper för livet som lämpar sig inom ramen för friluftsliv. Det jag vill tillföra inom friluftslivets pedagogiska forskningsfält är hur ett lärarlag ser på arbetet med friluftsliv i undervisningen. Eftersom det blir schema avbrytande dagar finns det pedagogisk forskning som talar för ämnesövergripande undervisning, vilket skulle kunna göra friluftsdagarna till något relevant för alla lärarna och inte bara en dag då man förlorar viktig undervisnings tid i sitt ämne.

Ämnesövergripande undervisning

Ämnesövergripande undervisning är något som Österlind (2006) beskriver i sin doktorsavhandling, *Begreppsbildning i ämnesövergripande och undersökande arbetsätt*. Hon har undersökt tre artiklar som bygger på fakta från tre olika studier. Gemensamt för undervisningen i studierna är att innehållet är organiserat i ämnesövergripande teman och att ett undersökande arbetsätt tillämpas. Avhandlingens syfte är att visa hur elever skapar förståelse av ett undervisningsinnehåll inom ramen för denna uppläggnings av undervisning. (Österlind 2006:8)

Österlind (2006) hänvisar mycket till reformpedagogen och filosofen John Deweys texter. Dewey behandlar många av de idéer om lärande som ämnesövergripande undervisning tar sin utgångspunkt i. Enligt Dewey ska skolan vara "ett samhälle i miniatyr" och undervisningen ska därifrån präglas av sociala aktiviteter som är relevanta för livet.

Österlind (2006) lyfter fram tre argument för ämnesövergripande undervisning. Det första är tanken att skolan ska ge eleverna samhällsnyttiga kunskaper. Utifrån det synsätt blir ämnesindelningen en begränsande faktor när det gäller vad som kan tas upp i undervisningen. Det man istället ska syssla med handlar om frågor eller teman som är aktuella för vårt samhälle. De frågor eller teman som tas upp begränsar sig inte till enskilda ämnen. Men i de frågor och teman är varje ämne nödvändigt för att få ett bra svar på den aktuella frågan och ett sammanhang i teman. (Österlind 2006:9-12)

Ämnesövergripande undervisning är inte bara en samhällsnytta som ska behandla aktuella frågor som förbereder eleverna för det verkliga livet. Lärares uppgift är att anpassa undervisning på ett sådant sätt att elever kan utvecklas på bästa sätt. Det andra argument som Österlind (2006) tar upp för ämnesövergripande undervisning handlar om individen och nyttan. "Det handlar om att eleven antas uppleva innehållet som intressant och relevant då det organiseras runt verkliga frågor. Eleven antas alltså inse kunskapens nytta och värde och därmed bli mer motiverad att skapa förståelse. Elevens motivation antas främja elevens försök att skapa sammanhang och på så vis motverka att eleven endast memorerar enskilda fakta." (Österlind 2006:15). Det tredje argumentet ser till elevens förståelse och bygger på föreställningar om individens sätt att tänka och skapa förståelse. Att individen skapar sin egen kunskap är grundtanken och ämnesövergripande undervisning ses som ett sätt att främja elevens eget kunskapande. Det eftersom innehållet är anpassat till elevens sätt att tänka. Elever upplever världen som en helhet och inte uppdelad i ämnen. (Österlind 2006:15)

Norlander (2006) har i sitt examensarbete, undersökt lärares syn på ämnesövergripande arbete. Resultatet visar på att lärarna ser pedagogiska vinster i arbetssättet eftersom

undervisningen ger eleverna både bredd och djup i de kunskaper som lärs in. Norlander (2006) ser ämnesövergripande som ett arbetssätt där man i sin undervisning är uppmärksam på de beröringspunkter som finns mellan olika skolämnena och integrerar ämnena med varandra. Hur det går till i praktiken kan variera, men ambitionen är att öppna gränserna mellan skolämnena och se att man kan behandla samma arbetsområde inom olika ämnen.(Norlander 2006:3,8-9)

I läroplanen 2011 står det att skolan har en viktig uppgift att ge elever överblick och sammanhang. Det står även att det är angeläget att anlägga vissa övergripande perspektiv; historiskt-, miljö-, internationellt- och etiskt perspektiv. Skolans arbete inriktas på att ge utrymme för kunskapsformer och att skapa ett lärande där dessa former balanseras och blir en helhet. ”Skolan ska främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.” Arbetet på skolan måste ske genom ett aktivt samspel mellan skolans personal och elever.(Lgr 11) Utifrån läroplan 2011 finns tydliga direktiv på hur skolan ska arbeta, utifrån dem är ämnesövergripande undervisning en lämplig metod.

Ämnesövergripande och friluftsliv

I boken *Friluftslivets pedagogik*, har Britta Brugge och Anders Szczepanski (2007) skrivit om *Pedagogik och Ledarskap*, som behandlar utomhuspedagogiken som ett komplement till den traditionella pedagogiken. Inledningsvis skriver de att med utgångspunkten från friluftsliv har vi möjligheter att närma oss andra ämnesområden.(Glantz, Brugge & Sandell: 2007:25) Den definition som Brugge och Szczepanski (2007) använder sig av i utomhuspedagogik är följande;

Utomhuspedagogik är ett förhållningssätt som syftar till lärande i växelspel mellan upplevelse och reflexion grundat på konkreta erfarenheter i autentiska situationer. Utomhuspedagogiken är ett tvärvetenskapligt forsknings- och utbildningsområde som bl.a. innebär: - att lärandets rum även flyttas till samhällsliv, natur och kulturlandskap, - att växelspelen mellan sinnlig upplevelse och boklig bildning betonas, - att platsens betydelse för lärande lyfts fram.¹(Sandell mfl 2007:26)

Utomhuspedagogik är ett sätt att levandegöra läroplanens intentioner. Det är ett redskap att leva upp till målen i skolan. Utomhuspedagogiken blir en bas för kroppens behov av rörelse och sinnlig erfarenhet liksom hjärnans stimulans. De nämner också sådant man bör tänka på för att leva upp till läroplanens intentioner. Bland annat, att se utomhuspedagogikens

¹ Definitionen är hämtad från Centrum för Miljö- och Utomhuspedagogik vid Linköpings universitet.

möjligheter som lärandemiljö, att arbeta i arbetslag utifrån problembaserat lärande och att arbeta tematiskt och ämnesövergripande. Utomhuspedagogiken syftar till att genom tematiska ämnesövergripande studier och aktiviteter i utomhusmiljön levandegöra ämnenas alltför ofta abstrakta begrepp. Genom utevistelsen får eleven en möjlighet till en mer aktiv kunskap, där känsla, handling och tanke förenas. Eleverna får en direkt kontakt i lärandesituationer ute i naturen. Det gör också att eleverna kan omsätta detta i ett större sammanhang. För att få en välfungerande utomhuspedagogik gäller det att lärare kopplar ihop olika ämnesområden och ser hur man kan använda sig av utomhusmiljön.(Glantz, Brugge & Sandell 2007:25-29)

Sammanfattningsvis kan det konstateras att det finns mycket forskning kring friluftslivet ur många perspektiv och synvinklar. Främst har jag lyft fram friluftsliv kopplat till pedagogiken. Det centrala för uppsatsen är att den här studien ska ses i förhållande till friluftsliv som pedagogik. Hur förhåller sig lärarlags syn och arbete med friluftsliv i förhållande till den pedagogiska forskning som finns inom friluftslivet.

Metod

Undersökningen genomfördes (1) som en enkätfrågeundersökning med öppna frågor utan fasta svarsalternativ, där svarspersonerna med egna ord fick skriva svaren. Öppna frågor ses som en mellanform av frågeundersökning och samtals intervjuer, vilken är en lämplig väg när målet är att registrera synen hos ett lärarlag. Underlaget är beskrivande statistik.(Esaiasson 2007:259) Dessutom gjordes (2) samtals intervjuer med några utvalda lärare. Frågorna i studien formulerades för att ta reda på lärares uppfattning om friluftsliv, hur lärare förhåller sig till arbete med friluftsdagar och ämnesövergripande undervisning. För att analysera frågorna gjordes en text analys. (Esaiasson 2007:223, 237)

I uppbyggnaden av enkäten utarbetades frågorna utifrån studier (Mytting & Bischoff 2008, Bensten, Andkjær & Ejbye- Ernst 2009, Glantz, Brugge & Sandell 2007) som behandlar friluftsliv. Detta för att frågorna skulle vara relevanta till forskningsläget.(Esaiasson 2007:272) Frågorna jämfördes sedan med frågor från andra undersökningar.

Det genomfördes en pilotundersökning med två lärare. Det kom fram att frågorna var för allmänt ställda. Utifrån samtal med de två lärarna omarbetades enkäten och frågorna preciserades efter syfte och frågeställningar som ligger till grund i undersökningen.(Esaiasson 2007:273)

Enkäten består av tre delar. Den första delen handlar om lärarens bakgrund och personliga erfarenheter av friluftsliv. Andra delen belyser friluftsliv i skolan, där frågorna kretsar kring hur arbetet har varit och hur arbetet sker idag på skolan med friluftsliv. Del tre handlar om hur lärare ser på ämnesövergripande undervisning, om det förekommer något arbete över ämnesgränserna samt om de tror att ämnesövergripande undervisningen kan vara relevant för friluftsliv i skolan.

För de kompletterande intervjuerna har slumpmässigt respondenter valts i lärarlaget, där frågorna utgått från enkäten och fördjupats genom följdfrågor.

Genomförande och Etiska aspekter

Arbetet inleddes med att rektorn på den skola som enkäten skulle delas ut på kontaktades. Datainsamlingen gjordes under ett morgonmöte och då presenterades kort undersökningens innehåll, sedan delades enkäter ut till alla i lärarlaget på skolan. Efter insamlandet av enkäterna började sammanställningen och bearbetningen. Tre lärare kunde avsätta tid för intervjuerna. Intervjuerna tog mellan 20-30 minuter. Utifrån enkäten fick de mer utförligt ge sin bild av hur arbetet med friluftsliv i undervisningen sker på skolan. Intervjuerna dokumenterades skriftligt. Intervjuerna utgick från enkäten och genomfördes som en genomgång av frågorna muntligt.

Sammanställningen av enkäten gjordes på följande vis. Varje fråga sammanställdes var för sig och presenteras i resultatdelen. Utifrån varje fråga har lärarnas uppfattning lyfts fram. Det var femton av sjutton lärare som svarade på enkäten. För att vara tydlig i resultatredovisningen har kvinnliga lärare fått beteckning K1-K11, medan manliga lärare har fått M1-M4.

Bearbetningen av intervjuerna gjordes efter sammanställningen av enkäterna och har i resultatdelen blivit ett komplement i genomgången av varje fråga. De tre lärarna har i resultatdelen fått beteckningarna L1-L3.

Lärarna fick ta del av en kort text som lyfte fram vad undersökningen handlade om. Lärarna meddelades att enkät och intervjuer endast skulle användas i studiesyfte och att svaren var anonyma. Som tidigare nämnts benämns lärarna genom bokstäver och siffror i studien, detta

för att upprätthålla anonymiteten genom undersökningen. Respondenterna i lärarlaget skulle kunna identifieras av varandra då de svarat på sin ålder. Av etisk hänsyn kommer därför svaren att raderas och endast användas i den här undersökningen.

Urvalsprocess

Lärarlaget som ligger till grund undersökningen arbetar på en skola som ligger nära naturområden. Det finns inte några svårigheter för att bedriva friluftsliv i undervisningen, om man med friluftsliv menar att man skall vara i naturen. Den valda skolan har goda förutsättningar för att få in friluftsliv i undervisningen, växlande natur med sjö finns bara några hundra meter från skolan. Undersökningen är representativ främst för skolor som har liknande förutsättningar för att bedriva friluftsliv i närmiljön.

Utifrån databasen Siris gjordes en utvärdering av personalens representativitet. Siffror visar på att skolans personal är relativt lika personalen på de andra skolorna (se tabell 1). Både i fråga om antal tjänster, köns fördelning och antal specialpedagoger är skolan representativ. Undersökningen var gjord terminerna 10/11, statistiken visar på de heltidstjänster som fanns på skolorna oktober 2010.

Tabell 1: Skolpersonal.

Tabell 1	Totalt Lärare	Lärare, kvinnor (%)	Lärare, m. ped. högskole-exam. (%)	Lärare, m. specialped. högskole-exam. (%)	Antal elever	Lärare per 100 elev.
Sverige	65194,8	76	87,8	6,4	781210	8,3
Kommun	303,2	74,7	85,3	2,8	3500	8,7
Skolan	30,7	74,8	91,3	6,5	393	7,8

(http://siris.skolverket.se/reports/rwservlet?cmdkey=common&report=personal&verksform=11&p_verksamhetsar=2010&lankod=&kommunkod=2011-12-01)

Tabellen visar på fördelningen av skolan heltidstjänster, antal lärare på skolan samt vad de har för utbildning, kön och i hur hög grad det finns speciallärare inom. Viktigt att tillägga är att den redovisade undersökningen är gjord 2010, det har skett en förändring av antalet lärare på

skolan. Siffrorna som är med i tabellen är skolans F-9 lärare, medan jag i min undersökning ser på 7-9ans lärarlag.

Avgränsning och motivering

Avgränsningar i den här studien beskriver hur ett lärarlag ser på arbetet med friluftsliv i undervisningen. Det finns både positiva och negativa aspekter då man gör avgränsningen till endast en skola. Det negativa är att det finns tendenser till att lärarna påverkar varandra i synen på friluftsliv, samt att underlaget inte är representativt. Tidigare forskning och studier kring friluftsliv visar att begreppet är svårt att definiera. Det finns mängder av tolkningar och att göra en studie kring hur man inom skolverksamheten arbetar med friluftsliv skulle bli allt för omfattande. Därför har jag avgränsat mig till en skola, för att se hur man arbetat med friluftsliv och hur de förhåller sig till friluftsdagar och ämnesövergripande undervisning. Studien ger en bild av hur synen bland lärare på en kommunal landsortsskola förhåller sig till friluftsliv. Den visar även på hur en skola faktiskt arbetar och har arbetat med friluftsliv in i undervisningen genom friluftsdagar.

Validitet och reliabilitet

I en undersökning är det viktigt att man har en god resultatvaliditet. Två krav ligger till grund för att se om resultatvaliditeten är god, först måste begreppsvaliditeten vara god, en korrekt användning av begreppen i förhållande till vad man undersöker. Det andra handlar om att reliabiliteten måste vara hög, vilket innebär frånvaro av slumpmässiga eller osystematiska fel. Under arbetet har det här legat som en grund i skapandet av enkät till resultatredovisningen. Det är väldigt lätt att man av stress, missförstånd eller missräkningar av resultat äventyrar sin undersökning. I praktiken handlar det om att ha en närhet mellan teori och det man frågar sig i sin undersökning. Det ska inte finnas några glapp eller felaktigheter i underlaget till undersökningen för det gör att hela arbetet kan falla.(Esaiasson 2007:63-72)

Resultatredovisning

I resultatredovisningen kommer enkäten redovisas utifrån de tre delar som låg till grund; *Lärarnas bakgrund till friluftsliv, Friluftsliv i skolverksamheten och Ämnesövergripande undervisning*. Inom varje del redogörs för svaren från enkäten med kompletterande svar från intervjuerna. Enkätens uppbyggnad är gjord utefter frågeställningarna i uppsatsen.

Del 1. Lärarnas bakgrund och definition av friluftsliv

Undersökningsgruppen består av femton personer, elva kvinnor och fyra män. Medelåldern är 46,5 bland de lärare som svarade i enkäten. Av de kvinnliga lärarna har en arbetat som lärare 0-5 år, en 6-10 år, två 11-15 år och sju 16 år eller fler. Av de manliga lärarna har två arbetat som lärare 0-5 år, en 6-10 år och en 16 år eller fler. De flesta lärare på skolan har en lång erfarenhet av skolverksamhet. Av de kvinnliga lärarna har en arbetat på skolan 0-5 år, fyra har 6-10 år, en 11-15 år och fem 16 år eller fler. Av de manliga lärarna har två arbetat på skolan 0-5 år, en 6-10 år och en 16 år eller fler.

Lärarnas definition och erfarenhet av friluftsliv.

Fyra lärare svarade ”ja, ofta” på frågan om man utövar friluftsliv varav en var man, åtta lärare svarade ”ja ibland” varav två var män och tre lärare svarade ”nej” varav en var man. Något som är genomgående i lärarnas definition av friluftsliv är att det är något som sker ute. Alla har inte svarat utomhus (sex lärare) men då är det ord som natur (fyra lärare) eller i det fria (fyra lärare) som används vilket kan vara synonymt med utomhus. K5 uttrycker i sin definition ”Liv i fria naturen”, M3 uttrycker i sin definition, ”vistelse och rekreation ute i det fria”. Båda exemplen visar på liknande innebörd, det är en frihet och det är ute. Vad många påpekar som centralt i sin definition är vad man gör ute och exempel som lyfts fram är; ”bad, promenad, vistelse, rekreation, aktiviteter, sova, äta, laga mat, allemansrätt, ta del av tradition, skötsel av trädgård, gemenskap.” Tio av lärarna betonade aktivitet i definitionen av friluftsliv. K1:s definition lyfte fram essensen av friluftslivet som de tio lärarna på olika sätt försökte poängtera. ”Friluftsliv handlar om att vistas utomhus med ett mål av något slag”. Fem av lärarna betonade livsvärdet av att vara i naturen, M4 svarade att ”hämta inspiration och kraft i naturen.”

Vad avgör om en aktivitet kan ses som friluftsliv?

Här ges en vidare koppling på den definition som lärarna formulerade i förra frågan. Nu ges exempel på aktiviteter och vad man aktivt ska syssla med för att det ska vara friluftslivsaktiviteter. Alla lärare svarade att det är aktiviteter utomhus av olika slag; att vistas i naturen, vandring, fiske, orientering, skidåkning, skridskor mm. K7 skriver ”Att det innefattar aktivitet i naturen”, K4 lyfter fram ”frisk luft, natur och fysisk aktivitet” och skriver vidare att det handlar om en kombination av de tre. K9 ger exempel på en tydlig skillnad som visar vad för aktiviteter i naturen som är friluftsliv och inte friluftsliv. ”Aktiviteter ska ske utomhus i naturen. En shoppingrunda i staden är inte friluftsliv. Vandring i skogsled är friluftsliv.” Båda exemplen visar på något aktivt utomhus, men syftet och aktiviteten är enligt läraren avgörande för om det räknas som friluftsliv eller inte. Två lärare K2 och K6 svarar att aktivisterna bör ske regelbundet, K2 svarar att ”man ska vistas utomhus minst 3-4 timmar och aktivera sig med t.ex. vandring, skidåkning eller orientering.” K5 skriver att ”det är aktiviteter som görs i naturen för att ge god fysik, bra kondition och allmänt välbefinnande.” Exempelen som är utvalda bland enkäterna visar på hur lärarnas uppfattning kring hur man i lärolaget avgränsar aktiviteter till friluftslivsaktiviteter.

Kompletterande intervjuer.

I de kompletterande samtalsintervjuerna uttryckte L1 att det är svårt att faktiskt sätta tummen på vad friluftsliv är. Läraren sa att friluftsliv handlar om ”vistelse i naturen där någon form av aktivitet sker.” Vilken form av aktivitet är inte så central, det handlar mer om intresse och vad man som individ vill syssla med. En del gillar att fiska, andra jakt, en tredje bärplockning och en fjärde gillar det mesta. Sedan finns det säkert dem som inte alls gillar friluftsliv, men som på något sätt kommer i kontakt med det ändå.” L2 svarade att det är aktiviteter som sker i naturen av olika slag. L3 däremot tryckte på vikten av att använda ”friluftsliv som en del in i livet, det är viktigt att bevara traditionen till nästkommande generation och inte glömma vad som var gott för människan, för det är också gott idag.” Frågan kring vad man tycker avgör om en aktivitet ses som friluftsliv svarade lärarna i intervjun enhetligt med sin enkät, gav exempel på aktiviteter som presenterats tidigare.

Sammanfattning.

Lärolagets definitioner på begreppet friluftsliv handlar främst om att vara utomhus, i naturen, i det fria. Alla lärare hade med någon av de tre beskrivningarna kring vad friluftsliv är. Sedan

kom det fram svar som handlade om att det är centralt vad man gör i naturen. En shopping runda är inte friluftsliv men en promenad i skogen är friluftsliv. Lärarna trycker på att det är avgörande vilket syfte man har med aktiviteten man utför. De lyfter även fram friluftsliv som målet i sig men också som en metod till något annat, t.ex. god hälsa. Utifrån det här skapas även läroplanens syn kring vad som avgör om något är en friluftaktivitet eller inte.

Del 2. Friluftsliv i skolverksamheten

Del två handlar om friluftsliv kopplat till skolverksamheten. Här kommer centrala delar kring hur lärarna ser på friluftsliv i skolan.

Vilka friluftaktiviteter har skolan erbjudit eleverna under din tid som lärare?

Tabell 2: Skolans friluftaktiviteter.

Orientering	Bad	Cykling	Hajk	Friidrott	Vandring	Skridskor/Skidåkning/Pulka	Sport	Fiske	Paddling
8	3	5	15	2	15	9	3	5	5

Varför det skiljer sig mellan lärarnas svar kring vad skolan erbjuder för friluftaktiviteter har flera svar. Först handlar det om att det förekommer olika syn på vad inom skolverksamheten som kan ses som friluftaktivitet. Det alla lärare var överens om i sin definition kring friluftsliv var att det sker i naturen. Vandring och hajk var de två friluftaktiviteter som alla lärare skrev som skolan erbjudit. Skillnader i svaren beror bland annat på aktiviteter som man tidigare erbjudit på skolan. Framförallt handlar det om att man har olika syn på begreppet friluftsliv.

Kompletterande intervjuer.

I intervjuerna framkom en förståelse för varför det är ett sådant spann av aktiviteter som lärare lyfter fram som friluftaktiviteter. Alla lärarna fick samma följdfråga på enkätens fråga tio. ”Finns det några aktiviteter som du ser som gränsar till friluftsliv?” L1 har jobbat på skolan i många år och det som framgick i intervjun var att man har haft en aktiv skola med mycket friluftsliv. De aktiviteter L1 tog upp som gränsaktiviteter var följande, orientering och idrottsdagar. L1 sa det att orientering är främst något eleverna ska prestera i idrott och hälsa för att bli godkända i ett delmoment. Samtidigt som man i orienteringen rör sig ute i den friska luften, något som är självklara ingredienser för friluftsliv. Det centrala kring friluftaktiviteter är i vilket syfte man utövar dem. Även L2 lyfte fram orientering som en

gränsaktivitet och framhöll vikten att både använda orientering som en friluftaktivitet med att finna sin väg i skogen, stanna upp och uppleva det man gör då man går i skogen. Samtidigt som orientering är en sport. Det viktiga är att man är tydlig med syftet till eleverna. L3 lyfte fram att alla aktiviteter går inom gränsområdet mellan å ena sidan friluftsliv och å den andra sidan något annat, t.ex. hälsa eller tävling. Inom gränsområdet faller vissa aktiviteter närmre friluftsliv som exempel jakt, medan fotboll kan vara friluftsliv under vissa omständigheter. Fotboll som man spelar på en fotbollsplan för att vinna en match har inga inslag av friluftsliv. Men om man däremot spelar fotboll på en utflykt där träd blir mål och poängen är en god upplevelse, blir det mer nyanser av friluftsliv. Alla tre intervjuade lyfter fram att gränsen kan vara svår att dra, det centrala ligger i syftet med vad man gör under vistelsen i naturen.

Hur ser du på begreppet friluftsliv i skolan?

Gemensamma drag i svaren var att friluftsliv är något som ska kopplas till skolämnena och undervisningen. Det som skiljer sig i svaren är hur man ska arbeta med friluftsliv i skolan.

K6 svarade att friluftsliv är viktigt för fler ämnen än idrott. M3 svarade att friluftsliv ska kopplas till skolämnena och planeras noga. K2, K5 och K8 lyfte fram att ”vi utbildar för livet och alla får inte möjligheter hemma.” K1 svarade att ”det är viktigt att eleverna får lära sig att respektera naturen men också se den som en härlig tillgång för att må bra och ha roligt.” K7 svarade att ”friluftsliv ingår i läroplanens mål för hälsa”. K4 svarade att det är ”viktigt för såväl eleven som personalen att man ser det som ett sätt att må bra om det utövas regelbundet.” Det ord som förekom främst i enkäten var ”viktigt”, det förekom i elva av de femton enkäterna.

Kompletterande intervjuer.

I intervjuerna fick man en uppfattning om hur lärarna ser på begreppet friluftsliv i skolan. L1 svarade att det är viktigt för skolan, både elever och personal behöver god hälsa och friluftsliv är verkligen gott för hälsan. L1 tar upp ett hälsoperspektiv på friluftslivet i skolan som en viktig del. L3 svarade att det centrala och viktiga handlar om att lära eleverna grundläggande kunskaper i naturen. L3 som tidigare svaret vikten av att bevara traditionen, för nu fram vikten av att visa allemansrätten och allt vad den innefattar. Utan allemansrätten säger L3 att det vore svårt att ha en sådan öppenhet i naturen, vilket skapar grundläggande förutsättningar för att använda sig av friluftsliv i skolan. L2 talade om vikten att ha en genomarbetad och planerad tanke kring hur man ska arbeta med friluftsliv i skolan. Det är alldeles för ofta att

friluftsliv bara blir en grej utan syfte, för att friluftsliv ska bli bra i skolan måste det vara välplanerat och kopplat till skolämnena.

Hur många friluftsdagar har ni på skolan under ett år?

Tre lärare svarade att skolan har 3-4 stycken friluftsdagar, fyra av lärarna svarade 5-6 stycken friluftsdagar och fem av lärarna svarade 7-8 friluftsdagar. Beroende på hur man ser på begreppet friluftsdag varierar svaren från lärarna.

Vad gör ni på era friluftsdagar?

Tabell 3: Utomhus friluftaktiviteter.

Hajk	Fiske	Vandring	Kanot	Bad	Skridskor/Skidor/Pulka	Cykling	Friidrott	Orientering
7	5	9	3	4	7	3	1	5

Tabell 4: Inomhus friluftaktiviteter.

Bollturneringar	Badhus	Bowling	Klättring	Box	Gympa
5	3	2	1	1	2

Tolv av de femton lärarna valde att svara på frågan genom att räkna upp aktiviteter som är presenterade i tabellerna ovan. Det var tre stycken som gjorde skillnad på inomhus och utomhus aktiviteter, nio stycken tog inte upp några inomhusaktiviteter alls. Det råder delade uppfattningar om vad man lägger i begreppet friluftsdagar bland skolans lärare. De tre som inte svarade genom att ge exempel eller räkna upp aktiviteter svarade; Olika aktiviteter som innebär fysisk aktivitet både inomhus och utomhus.

Vad har friluftsdagarna för betydelse för skolan?

Lärarna som svarade på denna fråga ser friluftsdagar som ett välkomnat avbrott från den ordinarie undervisningen. M3 svarar att skolan fått friluftsdagar som något av en profil. Något K1 lyfter fram i enkäten är problematik i planeringsstadiet med friluftsdagar. Hälsöfrämjandet svarar tre av lärarna är något som friluftsdagarna bidrar till i skolverksamheten. K8 svarar att "det ökar elever och vuxnas medvetenhet om ett friskare liv genom att röra på sig." K5 svarar att "skolan har en hälsoprofil som man ska leva upp till". K4 svarar att "om man mår bättre blir (skol)arbetet lättare att klara av". Fyra av lärarna ser sammanhållningen och byggandet av relationer som det viktiga i friluftsdagarna. K11 svarade att "det ger elever och lärare möjlighet att umgås i andra konstellationer, vilket kan ge nya vyer." Tre av lärarna lade fokus

på de positiva effekter det ger i undervisningssyfte. K6 svarar att ”det blir en förstärkning av undervisningen i en del ämnen”. K9 svarar att det blir ett avbrott från den vanliga verksamheten med stillasittande teoretisk undervisning.

I svaren från lärarna framgår tre tydliga grupperingar, hälsofrämjande, sammanhållning och undervisning. Fyra av lärarna svarade inte alls på den här frågan.

Kompletterande intervjuer

L3 ser friluftsdagar som dagar då man bryter av det vanliga och får tillfälle att göra något annat. En del elever älskar dessa dagar och det är något man ser fram emot medan andra avskyr friluftsdagarna. För att friluftsdagar ska fungera på skolan krävs en bättre organisation och planering, vilket skulle medföra att man får med alla elever och kan motivera varför de ska vara med. För som det är nu kan en del elever stanna hemma för att de tycker det är tråkigt. Det är samtidigt otroligt viktiga dagar för skolan, man behöver sådana avbrott för att orka vardagen.

L1 framhåller vikten av att arbeta med friluftsdagar för god hälsa. Det är viktigt för både personal och elever att ha god hälsa. Kan friluftsdagarna öka hälsan på skolan skulle det medföra många positiva effekter i ett längre perspektiv för vårt samhälle. Det är viktigt för skolan.

L2 sa att friluftsdagarna, eller innehållet i dem har format skolan. Man har anpassat skolans karaktär efter friluftsdagarna. Alla tycker inte det är positivt, men det kan nog ge eleverna mycket i lärande syfte. Därför är det viktigt att man planerar noga och kopplar innehållet till skolämnena.

Är friluftsdagarna relevanta för undervisningen i ditt ämne?

Tabell 5: Är friluftsdagarna relevanta?

Ja.	Nej.	”Skulle kunna vara det”
5st	5st	5st

Det som tydligt framgår i tabellen är att det råder en tre delad syn bland lärarna om friluftsdagarna är relevanta för undervisningen i lärarens ämne.

Kompletterande intervjuer

I intervjuerna ställdes följdfrågan, varför eller varför inte friluftsdagar är relevanta i undervisningen i ditt ämne. L1 svarade att friluftsdagar är relevanta som ett avbrott i den ordinarie teoretiska undervisningen. Eleverna får ett vidare perspektiv på olika moment som man går igenom i klassrummet och man ser hur eleverna lär med alla sinnen ute i naturen.

L2 hade önskat mer tid till att planera en genomtänkt tanke kring friluftsdagar kopplat till undervisningen. Möjligheterna finns, men det har inte prioriterats. L2 hoppas kunna ändra på det i framtiden, att få in friluftsdagarna i undervisningen i sina ämnen. L2 säger att det hade behövts lite stöd, kanske fortbildning av något slag för att få tips i hur man kan göra.

L3 ser friluftsdagarna som relevant för alla ämnen och tycker det är synd att alla inte använder detta som ett redskap i undervisningen.

Om du fick möjlighet att utforma en friluftsdag, hur skulle du utforma den?

Här har lärarna fått möjlighet att utforma sin bild av hur man skulle önska en friluftsdag på skolan. Det intressanta för undersökningen är om det finns ett intresse till att genomföra friluftsdagar bland lärarna.

Tre av lärare svarade inte på frågan kring hur de själva skulle vilja utforma en friluftsdag. Bland de övriga finns tydliga uppdelningar om hur de skulle vilja utforma friluftsdagarna.

Den första gruppen, tre lärare, skulle vilja se att eleverna engagerades in i planering kring friluftsdagarna. K8 föreslår elevrådet på skolan som planeringsgrupp, K1 föreslog att man gjorde det klassvis. K8 påpekar vikten av att det inte ska kosta och att man ska vara i närmiljön. K8 önskar även se professionella ledare som kan höja kvaliteten på aktiviteterna. K11 svarar att ”man ska ge eleverna större möjligheter att utforma dagen och innehållet i den.” K1 svara liknande ”eleverna ska planera, förbereda och efterarbete tillsammans med lärarna.”

Den andra gruppen, två lärare, skulle vilja se mer geografi och geologi in i friluftsdagarna.

Den tredje gruppen, sju lärare, önskar se aktiviteter i närmiljön med varierat innehåll som vandring, grillning, tips-frågor som ska vara kopplat till vad man aktuellt sysslat med i ämnena. M2 svarade att ”det ska vara en möjlighet att få pröva på en variation av olika aktiviteter i naturen. M1 lyfter fram att ”det är viktigt att koppla till målen i ämnena då man ska arbeta med kunskaps inhämtning i ämnena”. K6 lyfter fram att ”det är viktigt att anpassa

aktiviteter till årskurs och årstid”. K3 svar som inte gick in i de tre grupperna önskade se pengar som skulle avsättas så att elever kan få åka på skidresa.

Kompletterande intervjuer

L2 lyfte fram vikten av en genomtänkt planering in i friluftsdagar. Det behöver ges mer tid till att planera igenom dagarna med ett bra innehåll. L2 önskar se mer av aktiviteter som sätts i ett lärande syfte för de ordinarie lektionerna. Ger även förslag om närmiljöns geografi och kanske sätta det i ett historiskt perspektiv. För att man ska kunna genomföra en friluftsdag med ett bättre innehåll krävs framförallt planeringstid.

L3 önskade se mer av elevernas påverkan i friluftsdagarna. Det är för eleverna som skolan genomför friluftsdagarna som ett avbrott från lektionerna i klassrummen. Därför önskar L3 se att eleverna i större utsträckning får möjlighet att påverka innehållet i friluftsdagar. Även L3 tar upp vikten av att ge tid till planering med eleverna och vikten att se till att innehållet blir bra. Det är ett arbete som ska planeras, förberedas och efter arbetas med lärare och elever.

L1 var av den åsikten att man ska ta tillvara på närmiljön med innehåll som ger glädje för hela människan. Det är viktigt att man har en tanke kring dagarna, men att det ska finnas utrymme för spontanitet. Grillning och mys vid elden är inget man direkt behöver planera, det blir bra av att bara ha en eld och marshmallows. Det är också viktigt att det får vara friluftsdagar och inte massa uppgifter som medför att eleverna tappar glädjen i naturen. Eleverna lär sig otroligt mycket i mötet med naturen, det är viktigt att lärare är med och kan fånga upp olika samtal och intressen som eleverna visar.

Sammanfattning

Arbets sättet för friluftsliv i skolan sker främst genom friluftsdagar. Lärarlagets syn på friluftsdagar skiftar. En del lyfter fram alla schemaavbrytande dagar som friluftsdagar, andra lägger betoningen på friluftaktiviteter i friluftsdagarna. Därför har lärarna svarat olika i antalet friluftsdagar som skolan erbjuder, majoriteten svarade 6-7 friluftsdagar per år. En majoritet av lärarna ser friluftsdagar som ett viktigt avbrott från den ordinarie undervisningen. Här finns även lärare som anser att det finns för lite tid i planering och andra lyfter fram den positiva effekt det har för vår hälsa. Överlag finns det två grupper av lärare, den ena ser till svårigheterna på grund av för lite tid till planering. Den andra motiverar vikten av att ha

friluftsdagar för vad det ger för positiva effekter i lärande och för hälsan. Denna grupp av lärare önskar också se mer elevinflytande i planering och genomförande. Lärarlagets bild av friluftsliv och friluftsdagars betydelse för skolan är överlag något positivt. Olika lärare lyfter fram viktiga aspekter för att få friluftslivet och friluftsdagarna mer relevanta för skolan vilket medför att det inte bara blir en happening. Här kompletterar de två grupperna i lärarlaget varandra, där de ena önskar se mer planering medan de andra talar om vad man ska ha för innehåll.

Del 3. Ämnesövergripande undervisning

Beskriv hur du ser på begreppet ämnesövergripande undervisning.

Övergripande finns två tydliga grupperingar av synen på ämnesövergripande undervisning. Den ena gruppen av lärare såg främst till de möjligheter man inte har idag att genomföra ett sådant arbetssätt. Men de allra flesta av lärarna ser ämnesövergripande som något positivt. K10 skriver att "ämnesövergripande undervisning är det bästa men det krävs mycket jobb och planering." M3 tar upp att "deltagandet är viktigt bland lärarna, lätt att allt jobb läggs på några lärare." K8 skrev att "förlängningen av ett sådant arbete kan leda till en minskad arbetsbörda för både elever och lärare." K3 tar även hon upp att det behöver vara genomtänkt och att man får göra det med rätt folk. Dessa lärare ser det som något viktigt, men att tidsbrist gör att arbetet inte prioriteras.

Den andra gruppen lyfter bara fram det positiva med att arbeta ämnesövergripande, de ser inte till problemen utan till möjligheterna som det ger. K9, tar upp "att det ger möjligheter till eleverna att få en helhetsbild." K2 tar upp att "många ämnen går hand i hand med varandra, det är viktigt att eleverna får med sig det perspektivet. Eleverna behöver få se att undervisningen hänger ihop och att alla kunskap har förgreningar i de flesta ämnen." K5 svara att "det är en naturlig form för undervisning, saker kan tas upp ur olika perspektiv vilket ger en större förståelse." K11 tar upp att "lärarna kan stötta och hjälpa varandra i arbetet med elever på ett bättre sätt." K4 ger förslag på en projektvecka per år där man samarbetar över ämnesgränserna.

Kompletterande intervjuer

L1 tryckte på vikten av att se arbetet på skolan som en helhet, det är eleverna som ska få med sig goda kunskaper för fortsatta studier och in i vuxenvärlden. Det är viktigt att man inte ser till sitt eget ämne som viktigaste fokus, utan till elevernas lärande. En del elever kanske lär sig bättre praktiskt och då kan man med hjälp av praktiska moment i teoretiska ämnen hjälpa elever till större förståelse. Man kan också ha temadagar, temaveckor eller kanske ett temaår, där hela skolan arbetar utifrån ett gemensamt tema skulle kunna vara en god väg.

L2 såg ämnesövergripande undervisning som positivt, men det måste vara välplanerat. Alla lärare går inte ihop med andra och det är därför viktigt att man får känna sig trygg i ett samarbete över ämnena. Blir väldigt lätt att några ämnen styr och ställer, vilket medför att andra ämnen blir lidande. Är det genomtänkt, välplanerat och att man får jobba med rätt folk så kan det vara bra.

L3 är en blandning mellan L2 och L1. L3 ser vikten av att arbeta ämnesövergripande för att det ger en större förståelse bland eleverna. I praktiken skapas många problem i form av tid till planering. ”Många är säkert positiva, men det finns inget utrymme, vi lärare har alldeles för mycket och att få in ännu en grej går inte. Skulle man få tid och planera skulle det i långa loppet minska arbetsbördan,” påpekade L3.

Arbetar du med ämnesövergripande undervisning?

Fjorton av femton lärare arbetar ibland med ämnesövergripande undervisning, en lärare arbetar inte alls ämnesövergripande i sin undervisning.

Vad tror du om friluftsliv som en metod till ämnesövergripande undervisning?

K5 skriver att friluftsliv är en naturlig del i den ämnesövergripande formen av skolan. Gemensamt lyfter lärarna fram hur man kan få ett samband mellan ämnena på ett konkret sätt i naturen. Alla ämnen kan kopplas på ena eller andra sättet, ute i naturen kan man ha med perspektiv utifrån NO, SO, Matte och idrott medan man i klassrummet kan utvärdera både i text och muntligt i svenskan eller engelskan. M3 tar upp att de nya kursplanerna betonar fältstudie i flera ämnen t.ex. geografi, historia och NO-ämnena. Då kan friluftslivet bli en bra metod att konkretisera det i alla ämnen. K3 tar upp att hemkunskapen får en självklar roll då eleverna får laga mat i naturen och se tillgångar som finns i naturen. Det är viktigt att friluftsdagarna och andra schemaavbrytande dagar inte bara blir happenings utan att eleverna

får uppgifter som ska lösas svarade K11. K7 tar upp att det är viktigt att utgå från de mål som finns i läroplanen i varje ämne. Utifrån de mål som finns kan man sedan samordna aktiviteter i friluftslivet. K4 lyfter fram hur viktigt det är för en del elever som har svårt att lära sig teoretiskt, men att friluftslivet kan ge möjligheter för fler elever att lära moment de annars har svårt för. Det som många lärare lyfter fram som kan bli svårt är tiden till planering.

Kompletterande intervjuer

L3 svarade i intervjun att det är svårt att vara negativt inställd till en sådan här idé i tanke stadiet. Det svåra är då man ska göra idéer till verklighet och sitta ner med planering. Idag finns inte den tiden i skolan, alldeles för mycket arbete har lagts på lärarens axlar. Om man skulle kunna få tiden och möjligheten att genomföra ett genomtänkt arbete med ämnesövergripande undervisning skulle friluftsliv vara ett självklart val. Alla ämnen integreras och berörs på ena eller andra sättet.

L1 ser friluftsliv som något som handlar om mer än bara idrott och hälsa, det är något som är relevant för hela skolan och det är viktigt för skolan att förstå det. Använder man sig av närmiljön blir det en enkelhet i att använda naturen som ett redskap i undervisningen. Förskolor har inriktningar där utomhuspedagogiken är nyckeln för elevernas lärande. Det är något som skulle kunna fungera i äldre åldrar också, men kanske inte i ur och skur, men att man i alla fall börjar närma sig det sättet att arbeta mer än att ständigt sitta inomhus.

L2 betonar vikten av att hela tiden koppla det till kursplanerna i ämnena. Nu betonas i kursplanerna i många ämnen att man ska bedriva fältstudier, att använda friluftsliv som en metod till det kan fungera. Problemet är att man kan tänka sig vilja göra det i planeringsstadiet, men när du sedan står ute med eleverna en regnig oktober dag är du inte lika säker på din idé. Det är många komponenter man måste ha tänkt igenom innan man sätter en sådan här undervisnings idé i kraft.

Sammanfattning

En majoritet av lärarlaget arbetar med ämnesövergripande undervisning, vilket talar för att det finns erfarenheter av arbetssättet på skolan. Det framkom tydligt att det finns två sätt att se på ämnesövergripande undervisning i lärarlaget. Den ena betonade problematiken kring tid och planering men man ser det som något positivt om det är genomtänkt. Den andra lyfte främst

fram de positiva effekter som ämnesövergripande undervisning kan ge. Framförallt lyfter man fram att ämnena går hand i hand och att man genom att arbeta gemensamt ges en helhetsbild till eleverna. Lärarlagets inställning till att ha friluftsliv som en metod till ämnesövergripande undervisning var enhetligt positivt. Det som framkom i svaren var problem i form av tidsbrist, och att det är skillnad att tänka sig ett arbete till att faktiskt utföra idéerna i praktiken.

Diskussion

Metodkritik

Stycket tidigare forskning handlade om att finna delar som var relevanta för denna studie. Det saknas en internationell koppling till den nordiska genomgången av begreppet. Analysen gav en god ingång i bearbetningen av underlaget i studien.

Lärlarlaget på skolan bestod av 17 lärare varav 15 lärare svarade i enkäten, vilket visar på en hög svarsfrekvens av enkäten. Att generalisera resultatet till andra skolors lärlarlag kräver ett större underlag. Den här undersökningen är ett första steg i forskning om lärlarlags arbete med friluftsliv. Man kunde ha frågat lärare från fler skolor, problemet då hade varit att belysa det gemensamma arbetet som en skola har med friluftsdagar. Anledningen till att antalet respondenter är få i studien beror på att det är ett lärlarlag som undersöks och inte lärlares generella syn på friluftsliv.

Som ett komplement till enkäten gjordes tre intervjuer som fördjupade enkätens svar. Styrkan i metoden ligger i att det svarar på syftet med uppsatsen. Skulle samma undersökning gjorts på en annan skola, skulle svaren variera mellan lärlarna precis som i den här undersökningen. Men det man undersöker är de gemensamma dragen i lärlarnas svar som ger lärlarlags syn på friluftsliv. Att undersöka arbetslag som respondentgrupp är ett utforskat fält inom friluftslivets forskning. Denna forskning har belyst ett lärlarlags syn på friluftsliv som får ses som ett komplement till nuvarande forskning inom friluftsliv och pedagogik.

Problemredovisning

Syftet med uppsatsen var att beskriva lärares uppfattningar om friluftsliv och undervisningens innehåll på friluftsdagar samt beskriva möjligheten att använda friluftsliv som en metod till ämnesövergripande undervisning. Utifrån resultatredovisningen av enkäter och intervjuer kommer resultatet att kopplas till syftets konkretiserande frågeställning samt till tidigare forskning.

Del 1. Lärarnas bakgrund och definition av friluftsliv

Tidigare forskning har visat att elever ser naturen som viktig för friluftsliv. Vilken sorts aktivitet som bedrivs ute i naturen påverkar i hur hög grad man bedriver friluftsliv.(Lindberg 2008) Lärarnas definition på friluftsliv visar att naturen är avgörande för om man sysslar med friluftsliv och vad man vad man gör i naturen. En definition som sammanfattar det centrala lärarna trycker på är att, ”Friluftsliv handlar om att vistas utomhus med ett mål av något slag”. Detta kan kopplas till Glantz, Brugge och Sandell (2007) som lyfter fram två friluftsmotiv, det ena talar om friluftsliv som en metod och det andra ser friluftsliv som målet i sig. Tio lärare svarade i huvudsak att friluftsliv är en metod för bland annat god hälsa eller en fin trädgård. Fem av lärarna betonade livsvärdet av att vara i naturen och menar att friluftsliv är att ”hämta inspiration och kraft i naturen.” Den definition som låg till grund för uppsatsen var följande; ”Friluftsliv handlar om vistelse utomhus i natur eller kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelse utan krav på tävling.”(Emmelin 2010:17) Lärarnas svar såg främst till natur, välbefinnande och naturupplevelse. De hade inte med kulturlandskapet som en del in i friluftsliv, men utifrån lärarnas gemensamma bild av friluftsliv finns goda möjligheter att utarbeta ett arbete med friluftsliv på skolan.

Mytting och Bischoff (2008) talar om skiljelinjen mellan idrottsaktivitet och friluftsliv. Deras exempel är ”skidåkning som idrott och skidåkning som friluftsliv”. Exempel som lärarna tog upp som aktiviteter kopplat till friluftsliv, kan även ses som något som är franskilt friluftsliv. Ett av flera exempel som några av lärarna tog upp var orientering. Utifrån Mytting och Bischoff (2008) är det avgörande vad som är syftet med aktiviteten. Syftet med orientering kan vara att se det som ett tävlingsmoment, där det handlar om taktik, prestation och teknik något som Mytting och Bischoff definierar som idrott. Syftet med orientering kan också vara att vistas i naturen, där man gemensamt ska finna en väg i skogen. Båda exemplen kan ha inslag av friluftsliv, fast det senare betonar mer värdet av friluftsliv. En lärare lyfte tydligt fram en skiljelinje, ”en shoppingrunda i staden är inte friluftsliv men vandring i skogsled är

friluftsliv.” Även detta exempel handlar om syftet med aktiviteten. Aktiviteter som hajk och vandring tog alla lärare upp som friluftaktiviteter som skolan erbjuder. Orientering nämnde åtta av femton lärare som friluftaktivitet, något som visar på att lärarnas syn på friluftaktiviteter skiljer.

Sammanfattningsvis menar lärarna att friluftsliv är något som sker utomhus i den fria naturen, främst handlar det om att utöva olika aktiviteter i naturen med frilufts syfte men kan också innefatta att bara vistas i det fria. Som underlag i studien användes följande definition på friluftsliv. ”Friluftsliv handlar om vistelse utomhus i natur eller kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelse utan krav på tävling.”(Emmelin 2010:17) Jämför man de två definitionerna betonar lärarna mer aktiviteter och inte lika mycket upplevelsen i naturen.

Del 2. Friluftsliv i skolverksamheten

Fråga två och tre kommer att bearbetas tillsammans då de båda handlar om friluftsliv och undervisningen. Frågorna är, Vilken betydelse lägger lärare på friluftsliv i undervisningen? Hur arbetar lärare med friluftsliv i undervisningen?

I den tidigare forskningen har endast elever och lärare i Idrott och Hälsa syn på friluftsliv diskuterats. Citron (2009) såg på blivande lärare i Idrott och Hälsa syn på friluftsliv, det som framkom i studien var att de ställde sig positiva till friluftsliv. Citrons (2009) studie visade på att lärarna ser det som viktiga inslag, men att det är organisatoriska hinder på skolorna som sätter stopp för arbetet med friluftsliv. De tendenser som framgår i Citron (2009) studie kan man känna igen bland lärarnas svar kring betydelsen av friluftsliv i undervisningen. Framförallt framgick det i enkäten att lärarna tycker friluftsliv är viktigt för skolan och undervisningen. Det kunde t.ex. handla om att erbjuda sådant eleverna inte får uppleva hemma, respekt för naturen eller god hälsa. Tordsson tog upp att vår förändrade värld inte upprätthåller traditioner i hemmen, utan ansvaret läggs på samhället att föra vidare traditioner som ett generationsarv inom institutionerna.(Tordsson 1994:27) Det blir alltså skolans ansvar att föra vidare traditioner inom samhället, något som en del lärare på skolan gav uttryck för. Tre lärare tog upp vikten av att skolan ska lära för livet och att alla elever inte får möjligheter att idka friluftsliv i hemmen.

Det framkom också att friluftsliv är en viktig del för mer än bara ämnet idrott. Historiskt utvecklades friluftslivet inom ämnet idrott och hälsa, från att ha varit idrotter i det fria

betonades i undervisningen aktiviteter som kopplades till friluftsliv som lägerliv och terrängvandring.(Sandell & Sörlin 2000:104-105) Det var bara en lärare som menade att friluftsliv är en viktig del för mer än bara ämnet Idrott och Hälsa. De andra lärarna betonade betydelsen friluftsliv har för undervisningen och skolan i stort. De såg till det syfte friluftsliv fyller på skolan idag i form av schemaavbrytande dagar, gemenskapsbyggande mm. Allemansrätten lyfte en av lärarna fram som grunden att använda friluftsliv i undervisningen.

Hur lärarna arbetar med friluftsliv i undervisningen framgick inte, d.v.s det framgick inte att lärarna arbetade med friluftsliv utöver friluftsdagar. Det framgick inte ett enhetligt svar kring hur många friluftsdagar skolan erbjöd på ett år, men en majoritet svarade över fem friluftsdagar. Utifrån läroplanen 2011 står det inte hur man ska arbeta med friluftsliv i undervisningen, men friluftsliv kan vara en metod att uppnå många av de mål som är uppsatta, t.ex. ”Var och en som verkar inom skolan ska också främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö”.(Lgr 11) Inom idrott och hälsas kursplan står det att ”eleverna ska få förståelse för värdet av ett aktivt friluftsliv”(Lgr 11). En fråga i enkäten handlade om friluftsdagarna var relevanta för undervisningen i lärarens ämne. Här visa det sig att endast fem av femton lärare såg friluftsdagar som relevanta för undervisningen. En lärare lyfte fram friluftsdagarna är relevant för alla ämnen och tycker det är synd att alla inte använder detta som ett redskap i undervisningen. Tordsson skrev att ”Formellt sätt borde friluftsliv ha en stark ställning i skolan”, det är utifrån läroplanen som Tordsson motiverar detta.(Tordsson 1994:239) Det står att skolan ska arbeta med friluftsliv i skolverksamheten. En lärare tog upp att ansvaret inte borde ligga hos läraren i Idrott och Hälsa, vilket talar för att det brukat vara på det viset. Att lärarna tycker friluftsliv är viktigt har konstaterats, men det är mer oklart vilken uppfattning och inriktning friluftsliv i praktiken har i skolan.

Vilken betydelse har friluftsdagar för undervisningen i friluftsliv. Som tidigare nämnts sker nästan all undervisning kring friluftsliv på friluftsdagar. Det innebär att friluftsdagarna är nästan helt avgörande för undervisningen i friluftsliv. På frågan hur lärarna ser på friluftsdagarna ser lärarna det som ett välkomnat avbrott från den ordinarie undervisningen. I lärarnas svar kring vilken betydelse friluftsdagarna har för skolan framgick tre tydliga grupperingar. Den första grupperingen ser friluftsdagarna som hälsofrämjande, andra grupperingen lade vikten vid sammanhållning och den tredje gruppen tryckte på ett komplement i undervisningen. Något som framgick i intervjuerna var en brist i organisation

och planering. Oavsett om man främst ser till hälsan, sammanhållning eller undervisningen behövs en bättre organisation för att friluftsliv ska bli en bra metod. Då friluftslivet växte in i skolverksamheten under 1900-talet, betonades precis som idag friluftsliv som en metod till då främst god hälsa. Tordsson 1994 skriver att, ”så fort vi har överordnande mål med friluftsliv, så blir ju friluftslivet som sådant en pedagogik för att nå de målen”(Tordsson 1994:27-28)

I enkäterna förekom förslag till att få en bättre medvetenhet i organisationen kring friluftsdagar och det var genom fortbildning, mer elevinflytande, bättre koppling till skolämnen och att bättre använda sig av närmiljön in i undervisningen kring friluftsliv. Utifrån intervjuerna kopplat till den här frågan framkom även att det behövs en bättre organisation och mer tid till planering. Då Tordsson behandlar friluftsliv och pedagogik betonar han vikten av ett organiserat friluftsliv för att kunna föra vidare arvet. Ges det inte tid till planering och organisering kring friluftsdagar är det svårt att genomföra friluftsliv på ett bra sätt.(Tordsson 1994:27)

Del 3. Ämnesövergripande undervisning

Österlinds (2006) studie om ämnesövergripande undervisning handlar om att ge elever samhällsnyttiga kunskaper. Ämnesindelningen kan bli en begränsande faktor när det gäller förståelsen. Ämnesövergripande undervisning däremot bygger på att arbeta kring frågor eller teman som kan angripas i alla ämnen i undervisningen.(Österlind 2006:9-12) Överlag anser alla lärare i studien att det är något positivt men det krävs mycket tid i planering.

Bland lärarna i undersökningen fanns två tydliga grupperingar av synen på ämnesövergripande undervisning. Den ena gruppen såg främst till de problem man har idag att genomföra arbetssättet vilket kräver mycket tid i planering och i genomförandet. Den andra gruppen lyfte fram de positiva effekterna som ämnesövergripande undervisningen ger både elever och lärare. De tar upp hur eleverna får en helhetsbild på kunskap, många ämnen går hand i hand. Lärarna får möjlighet att stötta och hjälpa varandra i undervisningen. I intervju delen framgick tydligt hur en lärare betonade vikten av att se till elevernas lärande och inte problematiken kring tid och organisation. Lärarna ser ämnesövergripande undervisning som en viktig del i undervisningen men det är inget som sker ofta på skolan, Det lärarna ger uttryck för är att det finns en önskan att arbeta med ämnesövergripande undervisning men att det finns för lite utrymme att i praktiken använda sig av denna metod.

Kan friluftsliv vara en metod till ämnesövergripande undervisning.

Tidigare forskning kring friluftsliv och ämnesövergripande undervisning betonar utomhuspedagogiken som arbetssättet för att få in problematiserat lärande. Utomhuspedagogiken syftar till att genom tematiska ämnesövergripande studier och aktiviteter i utomhusmiljön levandegöra ämnenas alltför ofta abstrakta begrepp. (Glantz, Brugge & Sandell 2007:25-29) Utifrån det kan man se att lärarnas svar i mångt och mycket följer forskningens syn på ämnesövergripande undervisning. Att friluftsliv kan vara en metod till ämnesövergripande undervisning har tidigare forskning konstaterat, men hur är medvetenheten hos lärarna kring att använda sig av en sådan metod in i skolan idag.

Alla lärare i studien ställde sig positiva till att använda friluftsliv som en metod till ämnesövergripande undervisning. Det framkommer att friluftsliv är en naturlig del i den ämnesövergripande formen för skolan. Lärarna ser det som en bra metod att få samband mellan ämnena på ett konkret sätt i naturen. Alla ämnen kan på ena eller andra sättet länkas till friluftsliv, samarbete och fältstudier är något som styrdokumentet (Lgr 2011) talar för. Det framgår också i lärarnas svar att det är lätt att friluftsdagar blir happenings utan innehåll, men att en bättre organisation med ämnesövergripande inslag skulle öka standarden på dessa dagar. Åter igen är det tid och planering kring att organisera ett positivt arbete på skolan som lyfts fram som svårigheter med att arbeta med friluftsliv.

Förslag på vidare forskning

Det vore intressant att undersöka hur lärarlag förhåller sig till undervisning i friluftsliv i större omfattning än i denna studie. Undersöka fler skolor med varierande förutsättningar för att belysa likheter och skillnader på arbetet med friluftsliv i undervisning. Det vore också intressant att undersöka hur en stadsskolas lärarlag förhåller sig till friluftsliv och jämföra med resultatet i den här undersökningen.

Vidare vore det intressant att undersöka två skolor där den ena arbetar aktivt med friluftsliv och den andra inte är lika aktiv. Utifrån en sådan undersökning skulle man kunna se på hur friluftsliv påverkar skolverksamheten på många plan t.ex. ordning och uppförande, resultat, hälsa. Lärare är enligt den här undersökningen positiva till friluftsliv men det behöver finnas hjälpmedel att praktiskt kunna genomföra det i undervisningen. Forskning behöver bidra med

redskap för skolor att tillämpa friluftsliv som en metod för ämnesövergripande undervisning. Skolor behöver arbeta med utvecklingsarbeten för att förbättra organisationen med undervisningen med friluftsliv. Från skolverket behöver det definieras vad man förväntas ha för innehåll på friluftsdagar, samt definiera vad man menar med friluftsdagar. Det för att hjälpa skolorna över landet att bedriva en enhetlig skola.

Relevans för läraryrket

En central strävan inom skolan och i lärarlaget är att främja elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära.(Lgr 11) Friluftsliv är enligt styrdokumentet (Lgr 11) en viktig del i skolverksamheten och i kursplanen i Idrott och Hälsa står tydliga mål som eleven ska uppnå i friluftsliv.(Lgr 11) Genom friluftsdagar blir arbetet med friluftsliv relevant för alla lärare. Lärare ska samverka för att eleverna ska uppnå målen i skolan. Friluftsliv som metod för ämnesövergripande undervisning skulle kunna bidra till att främja elevers utveckling och lärande genom att skapa relevans och en helhetsbild av kunskapandet i skolan.(Lgr 11) Det är för elevernas utveckling och ett livslångt lärande som friluftsliv är viktigt. Problem med tid till planering och organisering får inte vara orsaker att hindra elevers rättigheter som står att läsa i Lgr 11. Den här undersökningen har konstaterat att lärare ser vikten av friluftsliv för undervisning och för hela skolverksamheten.

Slutsatser

Sammanfattningsvis kan det konstateras att lärarna ställer sig positiva till friluftsliv i skolverksamheten, och lärarna ser vikten av att arbeta med friluftsdagar som ett avbrott från den ordinarie undervisningen. Innehållet på friluftsdagar utförs genom olika aktiviteter där syftet avgör i hur hög grad det är friluftsliv. Lärarna ställer sig enhetligt positiva till att arbeta med friluftsliv som metod till ämnesövergripande undervisning. En majoritet av lärarna lyfter fram vikten av att planera och organisera för att arbetet med friluftsliv i undervisningen ska bli bra.

Tordsson (1994) konstaterade utifrån sina studier att det finns ett stort behov av och intresse för friluftsliv i skolan, men att problemet ligger i strukturen.(Tordsson 1994:239) På samma sätt upplevs lärarnas uppfattningar om friluftsliv, friluftsdagar och ämnesövergripande undervisning. Majoriteten ger uttryck för ett genuint intresse att arbeta med friluftsliv, men utifrån svaren verkar inte arbetet fungera. Lärarna har åsikter, tankar och idéer kring hur

friluftslivet skulle kunna vara men problem med organisation och planering hindrar dem från att genomföra verksamheten. De ord Tordsson skrev i sin studie, avslutar även den här studien. ”Det behövs ett pedagogiskt utvecklingsarbete på detta fält och förebilder för hur verksamheten kan läggas upp”.(Tordsson 1994:239)

Referenslista

- Antonsson- Berg, T. (2005). *Friluftsliv, En undersökning om friluftsliv i skolan*. Göteborg, institutionen för pedagogik och didaktik, examensarbete.
- Bensten, P. Andkjær, S. & Ejbye- Ernst, N. (2009). *Friluftsliv: natur, samfund, pædagogik*. København: Gyldendal.
- Brugge, B. & Szczepanski, A. (2007). Pedagogik och ledarskap. I: Friluftsförbundet (Red), *Planera för friluftsliv i skolan*. (sid. 25- 49) Stockholm: Liber.
- Citron, J. (2009). *Attityder till friluftsliv i skolan*. Göteborg, institutionen för sociologi, examensarbete.
- Emmelin, L. (2010). *Planera för friluftsliv: natur, samhälle, upplevelser*. Stockholm: Carlsson.
- Esaiasson, P. (2007). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. (3., [rev.] uppl.) Stockholm: Norstedts juridik.
- Friluftsförbundet (2007). *Friluftslivets pedagogik: för kunskap, känsla och livskvalitet*. (3. uppl.) Stockholm: Liber.
- Lgr 11. (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*. Stockholm.
- Lindberg, J. (2008) *Friluftsliv ur ett elevperspektiv*. Göteborg, institutionen för sociologi, examensarbete.
- Mytting, I., Ølmheim, P.A. & Bischoff, A. (2008). *Friluftsliv*. (2. utg., nynorsk). Oslo: Gyldendal undervisning.
- Norrlander, C. (2006). *Ämnesövergripande arbete för grundskolans äldre elever*. Malmö, institutionen för pedagogik, examensarbete.

Sandell, K. (2003a) Begreppet friluftsliv: Som en trebent pall. *Argaladei: Friluftsliv- en livsstil*. No. 1.

Stensunds folkhögskola (1979). *En bok om friluftsliv*. Vagnhärad: Stensunds folkhögskola.

Sörlin, S. & Sandell, K. (red.) (2000). *Friluftshistoria: från "hårdande friluftsliv" till ekoturism och miljöpedagogik : teman i det svenska friluftslivets historia*. Stockholm: Carlsson.

Tordsson, B. (2006). *Perspektiv på friluftslivets pædagogik*. (1. udgave.) Haderslev: CVU Sønderjylland.

Österlind, K. (2006). *Begreppsbyggnad i ämnesövergripande och undersökande arbetssätt*. Stockholm universitet, institutionen för pedagogiska, doktorsavhandling.

Övriga källor.

Nationalencyklopedin (2011). Hämtad WWW 2011-12-21: www.ne.se sökord:

Allemansrätten.

Personalstatistik – Grundskolan (2010). Siris databas. Hämtad från WWW 2011-12-01:

http://siris.skolverket.se/reports/rwservlet?cmdkey=common&report=personal&verksform=11&p_verksamhetsar=2010&lankod=&kommunkod=.

Bilaga 1

Friluftsliv, friluftsdagar och ämnesövergripande undervisning.

Hej!

Jag heter Johannes Serholt och börjar närma mig slutet på lärarutbildningen och har nu nått den tidpunkt då jag ska skriva examensarbete. Av personligt intresse och genom min utbildning har jag valt att undersöka friluftsliv i undervisning. Som blivande idrottslärare så är min förhoppning att man i ett lärarlag ska kunna utveckla kunskap om friluftsliv i undervisningen och få ett positivt arbete kring friluftsdagar. Som underlag till min studie kommer jag att undersöka hur ett lärarlag ser på begreppet friluftsliv i undervisning. Jag vill även undersöka arbetet med friluftsdagar samt om friluftsliv kan vara en väg till ämnesövergripande undervisning.

Vore otroligt tacksam för ditt deltagande i undersökningen. Deltagandet är anonymt och resultatet av din medverkan kommer endast användas i studiesyfte. Om ni har frågor får ni maila mig. (j.serholt@gmail.com)

Tack på förhand för din medverkan.

Johannes Serholt

Din bakgrund:

1. Kön: Man
 Kvinna

2. Ålder: _____ år

3. Vad är din högsta utbildning?

4. Hur länge har du arbetat som lärare?

0-5 år 6-10 år 11-15 år 16 år eller fler.

5. Hur länge har du arbetat på skolan?

0-5 år 6-10 år 11-15 år 16 år eller fler.

Frågor kring friluftsliv:

6. Utövar du själv friluftsliv på fritiden? Ja, ofta Ja, ibland Nej

7. Om ja, i sådana fall vad gör du?

8. Hur skulle du definiera friluftsliv?

9. Vad tycker du avgör om en aktivitet kan ses som friluftsliv? Ge gärna exempel.

Frågor kring friluftsliv i skolan:

10. Vilka friluftslivsaktiviteter har skolan erbjudit eleverna under din tid som lärare?

11. Hur ser du på begreppet friluftsliv i skolan?

12. Hur många friluftsdagar har ni på skolan under ett år? _____

13. Vad gör ni på era friluftsdagar?

14. Vad har friluftsdagarna för betydelse för skolan?

15. Är friluftsdagarna relevanta för undervisningen i ditt ämne?

16. Om du fick möjligheten att utforma en friluftsdag, hur skulle du utforma den?

Frågor kring ämnesövergripande undervisning:

17. Beskriv hur du ser på ämnesövergripande undervisning.

18. Arbetar du med ämnesövergripande undervisning?

- Ja, ofta
- JA ibland
- Nej, aldrig

19. Vad tror du om friluftsliv som en metod till en ämnesövergripande undervisning?
Utveckla gärna ditt svar.

Bilaga 2

Mall för intervjufrågorna.

Frågor kring friluftsliv:

Hur skulle du definiera friluftsliv? Utveckla gärna ditt svar.

Vad tycker du avgör om en aktivitet kan ses som friluftsliv? Ge gärna exempel.

Frågor kring friluftsliv i skolan:

Vilka friluftslivsaktiviteter har skolan erbjudit eleverna under din tid som lärare?

Hur ser du på begreppet friluftsliv i skolan? Utveckla gärna ditt svar.

Vad har friluftsdagarna för betydelse för skolan? Utveckla gärna ditt svar.

Är friluftsdagarna relevanta för undervisningen i ditt ämne? Varför/Varför inte?

Om du fick möjligheten att utforma en friluftsdag, hur skulle du utforma den? Tänkt helt fritt, ett innehåll som du som lärare skulle uppskatta.

Frågor kring ämnesövergripande undervisning:

Beskriv hur du ser på ämnesövergripande undervisning.

Vad tror du om friluftsliv som en metod till en ämnesövergripande undervisning? Utveckla gärna ditt svar.